

ภาคที่ ๓

“สิ่ง” สารัตถะแห่งชีวิต

“สิ่ง” สิ่งนี้ ไม่มีชื่อบัญญัติสมมุติได้ให้เรียกขาน
“สิ่ง” สิ่งนี้ ไม่มีน้ำ ไม่มีไฟ ไม่มีลม ไม่มีดิน ไม่มีธาตุทั้งปวงในสิ่งนี้
“สิ่ง” สิ่งนี้คงสภาพเดิมตลอด ไม่มีผู้ใดสร้าง ไม่มีผู้ใดทำลาย สิ่งนี้
“สิ่ง” สิ่งนี้ มีทางเข้าปฏิบัติเข้าถึงได้ทุกทางโดยรอบ
สิ่งนี้ เป็นเวลาเดียวกันตลอด ห้วงที่ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดสิ้นสุด
แม้กาลหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไม่มีที่สิ้นสุด “สิ่ง” สิ่งนี้ไม่ขึ้นกับสิ่งใด
“สิ่ง” สิ่งนี้ ไม่เนื่องด้วยกาละ เทศะบัญญัติ ไม่มีสมมุติบัญญัติใดจักเกาะเกี่ยว
เป็นเช่นนั้นเอง ไม่คลาดเคลื่อน ไม่สามารถเป็นอย่างอื่น
สิ่ง สิ่งนี้เป็นที่สิ้นสุดแห่งทุกข์ทั้งมวล
ไม่มีอดีตตัวตนของตนใดจักข้องเกี่ยว

-๒๕๓๙-

เมื่อกัลยาณชนดำเนินองค์มรรค๘ มาถูกทางเป็นมัชฌิมา ไม่ดำรงค์จิตตนไปยึดติดอยู่ส่วน
สุดโต่ง ๒ ส่วนของสังขารธรรมทั้งหลาย ได้เจริญกัมมัฏฐานที่ถูกต้องตรงกับจิตแห่งตน **คุณธรรม**
แห่งจิตและ **ศักดิ์** แห่ง**อินทรีย์๕**(ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) พร้อมพร้อมเกื้อกูลกัน ไม่เหลือ
ล้ำกัน ที่ ณ จุดใดจุดหนึ่ง **มัคคญาณ** ปรากฏ

ณ ห้วงสันตติแห่งกาละหยุดยั้งลง สภาพห่วงเหนี่ยวแห่งขันธหยุดยั้งลง ช่วงสภาพจิตขาด
ออกจากแรงดึงดูดของยางเหนียวแห่งตัณหา เสียววาบประหนึ่งจักขาดใจ วับ..วับ..วับ...ประหนึ่ง
สายฟ้าแลบ จิตหลุดพ้นจากห้วงแห่งมโนทวารวัชชนะ เข้าสู่สภาพจิต **ไม่เกิด ไม่ดับ ,ไม่เพิ่ม ไม่**
ลด ไม่มีสิ่งเริ่มต้น ไม่มีสิ่งสิ้นสุด ...พ้นไปจากบัญญัติกล่าวขานทั้งปวง พ้นออกจากขันธ๕ รูป
ขันธ เวทนาขันธ สัญญาขันธ สังขารขันธ วิญญาณขันธ หลุดออกจากมิติแห่งกาละ ทั้งกามภพ รูป
ภพ อรูปภพ

ไม่ใช่ปฐมมาน ไม่ใช่ทุติยมาน ไม่ใช่ตติยมาน ไม่ใช่จตุตถมาน ไม่ใช่อาภาสานัญญาตนะ
ไม่ใช่วิญญานัญญาตนมาน ไม่ใช่อาภิกัญญาตนมาน ไม่ใช่เนวสัญญานาสัญญาตนมาน ไม่
ใช่โลกนี้ ไม่ใช่จักรวาลใดๆ ไม่ใช่ความว่าง ไม่ใช่ความมีอยู่หรือไม่มีอยู่ พ้นไปจากบัญญัติสมมุติ
เป็นวิมุติ จิตหลุดพ้นจากแรงดึงดูดทุกสรรพสิ่งสากลจักรวาล ***ประจักษ์แจ้งสภาพ**“สิ่ง”สิ่งนี้ ญาณ
ปรากฏยังเห็นสภาพที่เป็น “สิ่ง”^๕ สิ่งเดียวรอด

กระบวนการประจักษ์แจ้งหลังคลายออกจากสิ่งนั้น ธรรมารมณที่ทรงอยู่เหนือสมมุติบัญญัติ
ทั้งปวง ญาณปรากฏโดยไม่อาศัยความนึกคิด ใจ สมอง บัญญัติโลกใดๆปรากฏ **สิ่งใดเกิดขึ้น สิ่ง**
นั้นย่อมดับไปโดยธรรมดา ปัจจุบันขณะ(ญาณ๑๖-รายละเอียดศึกษา ภาคผนวก หน้า
๑๔๑) ดับไป

สภาพจิตที่เคยเห็นว่ากาย(รูปขันธ)นี้เป็นของเที่ยงแท้ โดยความยึดมั่น(อุปาทาน)ในตัวตน
สภาพธรรมทั้งหลายที่เกี่ยวข้องที่เคยหมายมั่นบังคับบัญชาว่าจะเป็นอย่างนั้น..อย่าเป็นอย่างนี้ ว่า
สภาพธรรมต่างๆที่เนื่องด้วยกาย(รูปขันธ)ที่เคยเหนี่ยวรั้งให้ยินดียินร้าย ดับสลายไป

เมื่อประจักษ์แจ้งว่า เหนือสิ่งที่ยึดถือยังมีสิ่งหนึ่งที่ไม่แปรผัน ควรน้อมนำ เอามาเป็นแนวทาง
ให้สืบไปต่อแต่นี้ สภาพที่สงสัยในพระรัตนตรัย พระพุทธเจ้ามีจริงใหม่ปลาสนาการไป **ผู้ใดเห็น**
ธรรม ผู้นั้นเห็นเราตถาคต ประจักษ์แจ้ง พระธรรม คือสิ่งที่ถูกเห็น **สิ่งที่ควรน้อมนำมาใส่ตัว**
สามารถเห็นได้เฉพาะตนด้วยการปฏิบัติธรรม ด้วยการเจริญ “สิ่ง” สิ่งนี้ยิ่งๆขึ้นไป พระสงฆ์คือผู้เห็น
ธรรมตามที่พระพุทธองค์ตรัสสอน เมื่อเห็นสิ่งต่างๆโดยสภาพปรมาตย์ สภาพจิตบุคคลย่อมคลาย
ออกจากโลกสมมุติ ถอนออกมาที่ละชั้น โดยไม่ทำลายสมมุติผู้ใด และเคารพในสมมุติกฎเกณฑ์
แห่งสิ่งต่างๆของบุคคลรอบข้าง สิ่ง สิ่งนี้เข้าถึงไม่ได้ด้วยความที่เคร่งในศีล ในพรต วัตร ตบะ การ

“สิ่ง” สวรรค์แห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทาริยา

บุชา การถือดวง-โชคกลาง ติดยึดมั่นในสิ่งหนึ่งสิ่งใดในสิ่งเหล่านั้นจนสุดโต่ง ไม่ใช่หนทางดำเนินสู่ “สิ่ง” สิ่งนี้

สภาพ*ประจักษ์แจ้ง ในการเห็น มิใช่การเห็นสิ่งต่างๆ เหมือนเห็นด้วยตาเนื้อหรือตาใน สัมผัส แต่เป็นการเห็นด้วยธรรมจักขุ เห็นด้วยปัญญาและญาณ(ภาวะที่หยั่งรู้)ในกิจอริยสัจ๔

การเจริญมรรค พอกพูนคุณธรรมในตน ดำรงอินทรีย์๕ให้ยิ่งขึ้นไปของบุคคลนั้น ย่อมมี เพราะย่อมประจักษ์ในความจริงแท้ว่า สภาพจิตที่ไม่สามารถดำรงเป็นเช่นนั้นตลอดเวลาเนื่องด้วย มีการยึดหน่วงเหนี่ยวสิ่งใดสิ่งหนึ่งในส่วนกิเลสชั้นละเอียด

อาสวอนุสัยคือเชื้อเพลิงต้นเหตุที่ก่อทุกข์ละเอียดยังให้มี **อุปาทาน**ความยึดมั่นหมายมั่น สำคัญให้ติดข้องอยู่ใน เวทนาขันธ์ สัมผัสขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ในส่วน**นามธาตุ** เมื่อใด ที่ไม่เป็นไปโดยถูกส่วนและมักก่อทุกข์ ก่อโทษที่ละเอียดแห่งบุคคลยังมีอยู่

ส่วนดับไปมีส่วนหยาบคือทุกข์ส่วนที่ยึดมั่นให้ยินดียินร้ายในรูปขันธ์คือสักกายทิฏฐิซึ่งเป็น ส่วนหยาบ ความดับสนิทไปแห่งอุปาทาน(ความยึดมั่นถือมั่น)ส่วนรูปขันธ์(ทิฐฐาสวะ)จักเห็นได้ ณ ปฐมมรรค ดับสนิทไปด้วยเหตุใด ไม่เกิดทุกข์ด้วยเหตุใดและความพยายามในกิจกรรมที่ต้องเพียร **ดับ**เพียรละ ในทุกข์ส่วนนี้ ดับสนิทไปด้วยพร้อมกันเหตุใด ประจักษ์ได้ด้วยฐานะปัญญาบุคคลผู้ แรกเห็น **สิ่ง** สิ่งนี้

อุปมา เปรียบดั่ง มรรคแรก แห่งปฐมมรรค ประดุจ ชาวประมงมีตาข่ายไว้ขวางกั้น ที่ขวาง กั้นสัตว์น้ำ กุ้งหอย ปู ปลา ต่างๆ ที่เข้าสู่ภายใน ประดุษสภาพธรรมที่เข้ามาทางทวารทั้ง ๖ ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ... จากที่เมื่อก่อนหน้านั้นชาวประมงผู้นั้นไม่มี เมื่อสภาพธรรมเข้ามาจึงเกิด สภาพทุกข์ทั้งระดับส่วนหยาบและส่วนละเอียด **มาบัดนี้มรรคประดุษตาข่ายแห่งธรรมารมณ**ที่ ให้ก่อเกิดในส่วนหยาบเป็นอันสิ้นไป ละวางธรรมารมณที่ก่อทุกข์ในส่วนที่ละเอียดที่ก่อตัวให้จาง คลายลงได้ง่ายลง แม้ทุกข์ทั้งหลายจะยังไม่หมดสิ้นไป

มีญาณเห็นกิจที่ควรทำอย่างอื่นไม่มี บุคคลจักมี**ดำริว่า**ควรดำเนินไปในทางนี้ กิจที่ควร **กระทำ**คือกิจแห่งอริยสัจ ไม่มีทางใดอีก ระวังทุกๆการกระทำ(กรรม)ที่ก่อให้เกิดทุกข์เกิดโทษ รักษาทั้งกาย มโน วจี เป็นปกติ ไม่ห่างออกจาก **สิ่ง** สิ่งนี้

ละวางในความยึดถือในสมมุติบัญญัติโลกในส่วนที่ข้องเกี่ยวแล้วเป็นทุกข์เป็นโทษ ตัวตน บาบ- บุญ ,คุณ -โทษฯ เป็นกลางในสังขารธรรมทั้งปวง ไม่ไปติดอยู่ในส่วนสุดโต่ง ๒ ส่วนของ สังขารธรรมทั้งหลาย เมื่อกระทำสิ่งใด ก็จักกระทำสิ่งที่ เป็นกุศล

“สิ่ง” สารัตถะแห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ
นันทาริยา

ลำดับนี้ธรรมที่สัมพันธ์กัน เพื่อแห่งตลอด ๙ ประการ

ยกมา ๓ ประการต้นสาย

ความต่างแห่งผัสสะ ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งธาตุ

ความต่างแห่งเวทนา ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งผัสสะ

ความต่างแห่งสัญญา ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งเวทนา

ไม่มีเวทนาใด ที่ไม่มีหรือไม่เกิดสัญญาเข้าไปเป็นตัวบันทึกทรงจำประทับไว้ในจิตในส่วนการ
จำได้หมายรู้ในสภาพธรรม แม้ไม่มีการกระทบแห่งผัสสะ จิตสังขารที่ก่อเกิดได้จากภายในเองย่อม
มีได้เพราะเป็นตัวประกอบจิตที่เรียกว่า เจตสิก สัญญาและเวทนา ซึ่งถูกสร้างเหตุโดยกระทำเป็น
แรงสืบสันตติเป็นจังหวะของธรรมชาติด้วยอสาสนุสัยที่ร้อยรัด

"ทิวาสวระ กามาสวระ ภวาสวระ อวิชชาสวระ" คือ อาสวระ ๔ เหล่า กิเลสชั้นละเอียด(รายละเอียด
ศึกษา ภาคผนวก หน้า ๑๔๔)

อาสวระภายในเป็นปัจจัยแก่อุปาทาน(ความถือมั่นยึดมั่น)

อุปาทานซึ่งรูปขันธ์ อุปาทานซึ่งเวทนาขันธ์ อุปาทานซึ่งสัญญาขันธ์ อุปาทานซึ่งสังขารขันธ์
อุปาทานซึ่งวิญญาณขันธ์ กล่าวโดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็นทุกข์

การดำรงมรรค คือ การดำรงสภาพจิตหลุดพ้น เมื่อดำรงได้บริบูรณ์ มรรคที่บุคคลดำรงอยู่จัก
ไม่มีเวลามาข้องเกี่ยวกับทางนั้นๆทั้งแปด(อริยมรรค) สภาพจิตที่ดำรงอยู่เหนือขันธ์ ๕ เส้นที่แบ่งคั่น
ที่ขีดไว้ระหว่างตัวตนที่ปฏิสัมพันธ์ในอดีต ปัจจุบัน อนาคต จักโดนละลายไปด้วยแรงแห่งมรรค จัก
พบว่าการเห็นหรือความเห็นใดๆนั้นจักอยู่บนเส้นเดียวเส้นหนึ่งที่อดีต ปัจจุบัน อนาคตเป็นเส้น
เดียวกัน จักอยู่และเป็นโดยไร้แรงแห่งสภาพดึงดูดสภาพต้นเหตุที่มากกระทบ เป็นอิสระจากสิ่งที่
เนื่องจากขันธ์

ประดุจมีธรรมจักรคอยปะทัดปะหารแรงดึง ซึ่งแรงดึงแห่งต้นเหตุอันอาศัยความเกิดเวทนาแห่ง
ผัสสะ๖

อุปาทานนี้ที่คอยส่งแรงกระตุ้นเมื่อมีผัสสะเข้ามากระทบให้เกิดเป็นตัวเราของเรา ดูดดึงส่งแรง
มาร้อยรัดให้ดวงจิตเข้าไปร่วมเสวยอารมณ์ในส่วนสุดโต่งข้างใดข้างหนึ่งแห่งธรรมารมณีให้ก่อทุกข์
บุคคลจักดำรงเป็นวิมุติตลอด

“สิ่ง” สวรรค์แห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทาริยา

เมื่อบุคคลดำรงองค์แห่งมรรคพร้อมพรั่ง ดำรงจิตและกาย ไม่ไปข้องแวะในสิ่งที่เป็นโทษทั้งปวง อินทรีย์บริบูรณ์ บารมีคุณธรรมแห่งจิตถึงจุดพร้อมพรั่ง การปรากฏแห่งสภาพธรรมารมณ์แห่งสัญญาและเวทนาชั้นนี้ เมื่อมรรคบุคคลดำรงอยู่เหนือการเห็น การวนรอบแห่งสัญญาเวทนา เป็น **วงรอบแห่งชั้นนี้ในสวนอดีต** "เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะการเกิดของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะการดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับ" หลังจากวาระแห่งมรรคจิต(ตติยมรรค)ได้ผ่านไป ปัจจุบันขณะญาณ(ญาณ๑๖)เกิดขึ้น "ไม่กลับมาเกิดในสภาพธรรมนี้(มนุษย์)ในโลกนี้อีกแล้ว" ญาณหยั่งรู้โดยไม่ผ่านไม่อาศัยสมอง(สัญญา)และใจ ความลงเอยความเห็นนี้โดยไม่มี การยึดมั่นถือมั่น ไม่อาศัยความคิด ไม่อาศัยความนึก ไม่อาศัยความรู้สึกใด

สภาพจิตที่ท่านได้ถ่ายทอดอนุปาทานซึ่งเวทนาชั้นนี้ สัญญาชั้นนี้ **ในสวนอดีต** ไม่มีเหลืออาสวะที่เป็นปมให้จิตอุปาทานข้องติดอยู่ในสัญญาและเวทนาในส่วนที่สังสมไว้เป็นอนกชาติที่ชาติ..ก็อสงไขยในสวนอดีตและปัจจุบันเพราะ" **ความไม่รู้ในเหตุปัจจัยที่เชื่อมโยงสภาพธรรมที่เป็นจริงสวนอดีตแห่งจิต ไม่เห็นสิ่งนี้มี ได้เพราะสิ่งนี้ เพราะเหตุแห่งสิ่งนี้เกิด สิ่งนี้จึงเกิด เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี สิ่งนี้ดับไปเพราะสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับ**" ความไม่รู้ในมูลเหตุแห่งทุกข์คืออวิชชาในสวนอดีตดับไป เพราะการแทงตลอดปมทุกข์จากสัญญาเวทนาในสวนอดีตที่สังสมถือมั่นไว้เป็นอาสวะอนุสัยในภพแห่งจิตตนมาต่อเนื่องยาวนาน ๑๐ ชาติ ๑๐๐ ชาติ กัป..กัลป์ เป็นอนกชาติ

ภาวะดำรงเหนือสมมุติ เป็นขั้นทำลายสมมุติเป็นวิมุตติ(มรรค) เมื่อดำรงชัดแจ้งญาณปรากฏ จักเห็นว่าร่างกาย ชั้นนี้กำเนิดได้อย่างไร จากตัวอวิชชา ความไม่รู้ที่หลงยึดออกจากสภาพเดิมนั้น ความว่าง ความบริสุทธิ์ปรากฏ ให้เห็นแสงสีขาว แล้วประสบการณ์ยิ่งลงเกิดแต่ละภพชั้นนี้จากรูปกายหนึ่งไปยังอีกรูปกายหนึ่ง

จากจุดเริ่มต้น ..๑๐ ชาติ... ๑๐๐ ชาติ... อสงไขยชาติ เห็นช่วงเปลี่ยนถ่ายชั้นนี้ประดุจเปลี่ยนถ่ายรวงเท้าคู่เก่า(รูปกายเก่าที่สิ้นรอบสังขารแตกดับ) ไปสู่ร่องเท้าคู่ใหม่(หยั่งลงเกิดในรูปกายใหม่) ข้าแล้วข้าเล่าไม่สามารถนับจำนวนได้ว่าเท่านั้นเท่านี้ ประจักษ์ชัดถึงยางเหนียวประดุจเสลด ยางสีดำ **อาสวะที่เป็นส่วนแสวงหาภพชาติไม่มีที่สิ้นสุด อวิชชาสวะ ภวาสวะ กามาสวะ**

กามาสวะที่เก็บสังสมไว้ไม่มีจบสิ้นแห่งภพชั้นนี้ เป็นการเห็นส่วนเกิด ย่อมมีญาณหยั่งรู้ในส่วนดับ ใช้มรรคดับส่วนนั้นไป สภาพธรรมเหตุการณสิ่งต่างๆขนาดจักปรากฏเป็นระยะ โดยส่งแรงสืบเนื่องมาจากสภาพธรรมในอดีต และปัจจุบัน

ความทุกข์แห่งชีวิต กระบวนธรรมที่ประจักษ์ชัดในธรรมารมณ์ให้จิตเบื้องหน้าซึ่งการแสวงหาภพชาติที่ผ่านมาแห่งจิตตนที่เวียนว่ายอยู่ที่นี่ ญาณเห็นสิ่งเหล่านี้.. "น้ำตาที่หลั่งไหลจากความ

“สิ่ง” สวรรค์แห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทาริยา

พลัดพราก สูญเสีย บุคคลอันเป็นที่รัก ประสบสิ่งที่ไม่พอใจ พลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก ผ่านสิ่งเหล่านี้ับไม่ถ้วนว่าประสบสิ่งที่เป็นทุกข์มาเท่าไร ก็๐ชาติ ก็พันชาติ ก็กัปปี ก็กัลป์

เมื่อหากนำน้ำตาเหล่านี้มารวมกันทั้งหมดจากที่เคยประสบทุกข์เวทนาในภพชาติที่เกิดมาแล้วมารวมกัน น้ำทะเล ในมหาสมุทรทั้งสี่นำมาวมกัน ยังไม่มากกว่าน้ำตาที่หลังจากทุกข์ที่ได้รับเลย... ไม่มีสิ่งใด มีแต่ทุกข์เท่านั้นที่เกิด มีแต่ทุกข์เท่านั้นที่ดับ...”

..กามราคะและปฏิฆะที่ร้อยรัดจิตใจให้ไม่เป็นอิสระมูลเหตุแห่งทุกข์ละเอียด กามาสวะอาสวะเชื้อแห่งอุปาทาน(ความยึดมั่นถือมั่น)ซึ่งสัญญาขันธ์ เวทนาขันธ์ส่วนละเอียดถูกทำลาย สละคืน ถ่านถอนด้วยวาระญาณแห่งอนาคามีมรรค ผลญาณอนาคามี ที่ดำรงอยู่เหนือขันธ์๕ และกาละสิ่ง สิ่งนี้ ที่ดำรงอยู่ ปัจจุบันเข้าถึงธรรมอยู่ ไม่มีเวลา "สิ่ง"^๕ สิ่งนี้ เป็นเวลาเดียวกันตลอด

ญาณในสภาพธรรมการหยั่งลงในแต่ละขันธ์ จากรูปกายหนึ่งไปยังอีกรูปกายหนึ่ง บุคคลจักเห็นส่วนที่ยังไม่สิ้นรอบ ส่วนที่ยังมีเชื้อเหลือแห่งพลังงานที่เคยได้กระทำไว้ คือ**วิบากขันธ์**และส่วนเชื้อเชื้อเพลิงแห่งทุกข์(ภวาสวะ-อวิชชาสวะ)ที่ก่อปัจจัยยึดถือ(อุปาทาน)แสวงหาอันละเอียดอันเป็นเหตุสืบต่ออุปาทานจิตสภาพปรุงแต่ง(สังขารขันธ์)ไปยังภพขันธ์อนาคต

ภวาสวะที่เป็นเหตุสืบต่อให้ยึดถือสภาพปรุงแต่ง(สังขารขันธ์)พร้อมส่วนที่เหลือคือวิบากแห่งขันธ์ที่ตนได้ดำรงอยู่ที่ยังไม่สิ้นรอบไปและทุกข์ที่ละเอียดที่สุด ...มรรคที่เต็มรอบในจุดตมมรรค มรรคญาณครั้งนี้ปรากฏประดุจฟ้าผ่าก้องกัมปนาทรวมลงมายังจุดมโนธาตุ(หัวใจ) ๒ ขณะ แสงสว่างโอฬารดุจพระอาทิตย์ร้อยพันดวงรวมกัน ดุจสปอตไลท์ที่มีกำลังสูงพันๆดวงมารวมกันสาดแสงมายังประสาทตาระยะประชิดตรงหน้าแต่ไม่สาดตาใดๆ ทั้งลืมตาเห็นอย่างไรหลับตาเห็นอย่างนั้น

สิ่งที่เป็นวิบากแห่งขันธ์ที่ยังไม่สิ้นรอบ ญาณกระทำกิจโดยเป็นไปเช่นนั้นเองโดยวงรอบ "เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะการเกิดของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะการดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับ" วนไปยังวงรอบส่วนดับของสิ่ง ทุกเหตุและปัจจัยของสิ่งคือวิบากพลังงานที่สืบเนื่องมาจากการกระทำไว้ วิบากทุกส่วนปรากฏไม่มีเหลือ ทั้งส่วนวิบากเหตุใกล้ วิบากที่เป็นเหตุไกล รวมทั้งส่วนที่สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องแห่งวิบากไปยังวิบากหนึ่งซึ่งเป็นปัจจัยซึ่งกันและกัน วิบากที่ไม่เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน วิบากแห่งขันธ์วนรอบไปยังอนาคตว่าแต่ละสิ่งจักจบลงอย่างไรด้วยเหตุไร เป็นรอบๆ การวนรอบของสิ่ง นี้จักปรากฏเป็นลำดับ ..วงรอบที่หมุนวนจากสิ่งหนึ่งสิ้นรอบจบดับไป วงรอบแห่งวิบากขันธ์ที่เชื่อมโยงเกิดปรากฏโดยลำดับ ที่แทบไม่มีจุดสิ้นสุด...

สุดท้ายอย่างจักเห็นโดยตลอดว่าชีวิตสังขารนี้แห่งตนจักไปสิ้นรอบตายสิ้นชีวิตดับสลายลงไป

“สิ่ง” สารัตถะแห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทกริยา

อย่างไร ด้วยเหตุอย่างไร... เป็นการเชื่อมวิบากแห่งขั้นนี้ แต่สิ่งที่เชื่อมโยงสัมพันธ์จากอดีต มาสู่ปัจจุบันและเชื่อมต่อไปสู่อนาคตของวงรอบปฏิจัสสมุปบาท^{๓๖} มรรคญาณแห่งการดับอาสวะ (ภมาสวะ อวิชชาสวะ) ลึ้นรอบไม่เหลือเชื้อแห่งเหตุสืบต่อภพขั้นนี้แห่งจิต หลังจากวาระแห่งมรรคจิต(จตุตมรรค) ได้ผ่านไปญาณหยั่งรู้ประจักษ์ชัด(วิมุตติญาณทัสสนะ) "ชาติสิ้นแล้ว กิจดับทุกข์ (กิจแห่งพรหมจรรย์)แห่งตนดับสิ้นแล้ว ชาตินี้มีในที่สุด บัดนี้ภพใหม่ ไม่มี... ไม่ยินดีไม่ยินร้ายในกระบวนการที่ผ่านพ้นไปในกิจดับทุกข์ทั้งปวง"... เพราะอวิชชาดับ สังขารจึงดับฯ... แรงพลังงานเหตุปรุงแต่ง(สังขารขั้นนี้)ที่สืบเนื่องการกระทำแห่งภพจิตถึงวาระดับสลาย เสวยปัจจุปัจจัยคือแรงสืบเนื่องวิบากขั้นนี้ภพแห่งกาย

... สภาพจิตทรงธรรมารมณเณือโลกสมมุติบัญญัติทั้งปวง *ญาณหยั่งรู้ปรากฏโดยไม่ผ่านไม่อาศัยสมอง(สัญญา)และใจ ไม่อาศัยความคิด ไม่อาศัยความนึก ไม่อาศัยความรู้สึกใด ท่านผู้คงที่เข้าถึงธรรมนั้น โดยปัจจุบันธรรม นี้เป็นอนันตริยกิจ

ผลญาณแห่งสัมมามรรค สามัญผลปรากฏ เสวย(อารมณ์,อาการ, ความเป็นไปฯ...ภาษาบัญญัติใดไม่สามารถนำมาอธิบายได้) "สิ่ง" สิ่งนี้"สภาพนี้ไม่ต่างกัน ทั้งหลับตา ลืมตามรรคที่เห็นหลับตาเป็นเช่นไร หลังญาณปรากฏลืมตาขึ้นมาก็ประจักษ์เช่นนั้น ...ไม่กล่าวว่ามีการเข้า ไม่กล่าวว่ามีการออกจาก "สิ่ง" สิ่งนี้

*ญาณหยั่งรู้ในกิจอริยมรรค คือ วิมุตติญาณทัสสนะ เป็นความรู้โดยไม่อาศัยความคิดนึก ข้อมูลในสมอง

"สิ่ง"^{๓๕} สิ่งนั้น คือ "มรรค" "มรรคสมังคี"

เกิด แก่ เจ็บ ตาย, อุปาทานชั้นธัมมะ เป็น "ทุกข์"

อวิชชาและตัณหา เป็น "สมุทัย"

ที่สุดแห่งทุกข์..ความดับอาสวะ(ทิฏฐัสสวะ กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ) เหตุปัจจัยแห่งอวิชชา และตัณหา เป็น "นิโรธ"

โสดาปัตติมรรค(๑) สกทาคามีมรรค(๒) อนาคามีมรรค(๓) อรหัตมรรค(๔) เป็น "มรรค" มรรค๔ ผล๔ นิพพาน ๑

อริยสัจ ๔ มี ๒ คู่ "ทุกข์" เป็นผล "สมุทัย" เป็นเหตุ

"นิโรธ" เป็นผล "มรรค" เป็นเหตุ

สัมมามรรคทั้ง ๔ คือ "มรรค"

"มรรค" หนึ่ง จำแนกเป็นปฏิบัติปฏิบัติ เป็นเส้นทางทั้งแปด มรรค๘ (สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ)

มรรค๘ รวมกันเป็นหนึ่ง เป็น"มรรคสมังคี" เป็นการประชุมพร้อมแห่งมรรค โภคิปกิยธรรม ๓๗ ประการ ประชุมพร้อมกันลงในจิตเดียว ณ วาระแห่งมรรค

"มรรค" หรือ "สิ่งนั้น" ที่ดำรงสมบูรณ์ อรหัตมรรค ผลคือ ความเสวยผลจิต สภาวะ สิ่ง^{๓๕} สิ่งนี้ ทั้งล้มตา หลับตา เสวยผลจิตไม่ต่างกัน ไม่มีการเข้า ไม่มีการออกจาก "สิ่ง" สิ่งนี้ สัมผัสต้อง"สิ่ง" สิ่งนี้ (ผลแห่งความหลุดพ้นนี้-อมตะธาตุ)ด้วยนามกายดำรงอยู่ ทั้งด้วยปัญญาแจ้งชัดถึงอยู่เป็น ปัจจุบันธรรม

“สิ่ง” สวรรค์แห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทาริยา

สิ่งที่ปรากฏจุดจุดแต่มีจุดเดียวบนผืนดิน ชีตเขียนวงกลมรอบแล้วรอบเล่าด้วยความไม่รู้ ความหลงยึดมั่นไปในสิ่งต่างๆ ชีตวนความกลัว ความโกรธ ความอยาก ความกระหาย ความยินดี ยินร้ายๆ ชีตเขียนนมลทินแห่งจิตใจตนลงไปที่ละวง ทีละรอบ จนทั่วผืนแผ่นดินโลกา จนสิ้นแล้วชีตเขียนวงรอบบนผืนแผ่นดินฟ้า จนไม่มีที่ว่างใดๆ ที่ปราศจากวงกลมที่จิตตนได้ชีตเขียนลงไป

บัดนี้“สิ่ง”สิ่งนี้ประจักษ์แจ้งอยู่โดยปัจจุบัน ลบเส้นวงกลมทุกๆเส้นทั้งผืนดินและแผ่นดินฟ้า จุดแรกที่ชีตลงไม่มีเหลือแม้ร่องรอย ไม่ยินดี ไม่ยินร้าย ในความสิ้นไปแห่งจุดแรก วงรอบทั้งปวง จิตปราศจากร่องรอยให้ค้นหา เป็นอิสระจากแรงดึงดูดสรรพสิ่ง คินสู่อำนาจ ไร้ร่องรอยแห่งการจาริก การไป การมาแห่งจิต

ความถ่อมมั่นแลยินดีอยู่ในความ "ไร้(ไม่มี) "

ความถ่อมมั่นแลยินดีอยู่ในความ "มี(มีอยู่)"

จักมีได้อย่างไร "เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งจึงมี เพราะการเกิดของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิด เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะการดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับ"

"ธรรมนี้แหละ ถ้ามีก็เพียงนี้เท่านั้น ท่านทั้งหลายจงแทงตลอดบทอันหาความใดกมิได้นี้ พวกเรายังไม่เห็นล่องเลยมาแล้วหลายหมื่นกัลป์" พระสารีบุตร-พุทธชินนร

“สิ่ง” สารัตถะแห่งชีวิต

พระพุทธดำรัส

‘สิ่ง’ สิ่งหนึ่งอันบุคคลพึงรู้แจ้ง เป็นที่ไม่มีปรากฏการณ์ ไม่มีที่สุด มีทางปฏิบัติเข้ามาถึงได้โดยรอบ นั้นมีอยู่ใน ‘สิ่ง’ นั้นแหละ ดิน น้ำ ไฟ ลม ไม่หยั่งลงได้ ใน ‘สิ่ง’ นั้นแหละ ความยาว ความสั้น ความเล็ก ความใหญ่ ความงาม ความไม่งาม ไม่สามารถหยั่งลงได้ ใน ‘สิ่ง’ นั้นแหละ นามรูป ดับสนิทไม่มีเหลือ นามรูปดับสนิทในสิ่งนี้ เพราะการดับสนิทของวิญญาน ดังนี้แล^๑

" ภิกษุทั้งหลาย สิ่งนั้นมีอยู่ เป็นสิ่งซึ่งในนั้นไม่มีดิน ไม่มีน้ำ ไม่มีไฟ ไม่มีลม ไม่ใช่อากาศา นัญจายตนะ ไม่ใช่วิญญานัญจายตนะ ไม่ใช่อกาภิญจัญญายตนะ ไม่ใช่เนวสัญญานาสนัญญายตนะ ไม่ใช่โลกนี้ ไม่ใช่โลกอื่น ไม่ใช่ดวงจันทร์หรือดวงอาทิตย์

ภิกษุทั้งหลาย ในกรณีอันเดียวกับ ‘สิ่ง’ นั้น เราไม่กล่าวว่ามี การมา เราไม่กล่าวว่ามี การไป ไม่กล่าวว่ามี การหยุด ไม่กล่าวว่ามี การจุติ ไม่กล่าวว่ามี การเกิดขึ้น สิ่งนั้นมีได้ตั้งอยู่ สิ่งนั้นมีได้ดับไป และสิ่งนั้นมีใช่ อารมณฺ์ นั้นแหละคือที่สุดแห่งทุกข์” ^๒

^๑ที่สมณิกาย สีลขันธวรรค. 9/466/431 เกวัญญสูตร

^๒ขุททกนิกาย อุทาน. 25/71/242-243 ปฐมนิพพานปฏิสังยุตตสูตร

วิชาหลักของพระพุทธศาสนา

วิชาหลักของพระพุทธศาสนา มีทั้งหมด ๘ อย่าง เรียกว่า **อวิชา ๘** (ความไม่รู้ ๘ ประการ)

อวิชา ๘ ได้แก่

๑. **ไม่รู้จักทุกข์** สภาพที่ทนได้ยาก เกิดจากการครอบงำของ ชันธ์ ๕
๒. **ไม่รู้จักสมุทัย-ต้นเหตุ** สาเหตุของการเกิดทุกข์เพราะจิตหลงยึดมั่นในชันธ์ ๕
๓. **ไม่รู้จักนิโรธ** ความดับทุกข์ ซึ่งเป็นวิธีหรืออุบายที่ทำให้จิตไม่หลงยึดมั่น(อุปาทาน) และรู้เท่าทันการเกิด-ดับ ของชันธ์ ๕
๔. **ไม่รู้จักมรรค** ทางพ้นทุกข์ที่เป็นผลเนื่องมาจากข้อ ๓ ทำให้จิตหลุดพ้น มีดวงตาเห็นธรรม ผู้แรกเห็นทางเดิน(โสดาปัตติมรรค) มีปัญญาญาณ(สัมมาทิฐิ) มีดำริ(สัมมาสังกัปปะ) ในการกระทำกิจดับทุกข์ที่ละเอียดยิ่งขึ้นไป คือ ดำเนินสัมมามรรคที่ละเอียดยิ่งขึ้นเพื่อยังให้วิชา๓ บังเกิด ผู้การดับเหตุไกล คืออวิชา(๕,๖,๗,๘)ที่เหลือ โดยลำดับ นี่เป็น **อนันตริยกิจ**
๕. **ไม่รู้จักอดีต**
๖. **ไม่รู้จักอนาคต**
๗. **ไม่รู้จักการเชื่อมโยงอดีตและอนาคต** เข้าด้วยกันด้วย ผลและเหตุปัจจุบันกาลแห่งตน
๘. **ไม่รู้จักการวนรอบของปัจจุสมุปบาท** ซึ่งเริ่มต้น จาก อวิชา → สังขาร → วิญญาณ → นามรูป → อายตนะ → ผัสสะ → เวทนา → ตัณหา → อุปาทาน → ภพ →ชาติ → ความแก่ ความตาย ..ฯลฯ (→อวิชา →สังขาร→ วนไปตามลำดับ)

“สิ่ง” สวรรค์แห่งชีวิต เนื้อหาปรับปรุงและขยายความ

นันทาริยา

ธรรม ๙ อย่างที่แทงตลอดได้ยาก ธรรม ๙ อย่างที่มีอุปการะมาก

ธรรม ๙ อย่างที่แทงตลอดได้ยากเป็นใจ ได้แก่ความต่างกัน ๙ คือ

ความต่างแห่งผัสสะ ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งธาตุ

ความต่างแห่งเวทนา ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งผัสสะ

ความต่างแห่งสัญญา ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งเวทนา

ความต่างแห่งความดำริ ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งสัญญา

ความต่างแห่งความพอใจ ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งความดำริ

ความต่างแห่งความเร่าร้อน ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งความพอใจ

ความต่างแห่งความแสวงหา ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งความเร่าร้อน

ความต่างแห่งความได้ ย่อมบังเกิดเพราะอาศัยความต่างแห่งความแสวงหา

ธรรม ๙ อย่างเหล่านี้แทงตลอดได้ยาก

ธรรม ๙ อย่างที่มีอุปการะมาก เป็นใจ

ได้แก่ธรรมอันมีมูลมาแต่โยนิโสมนสิการ ๙ คือ

เมื่อกระทำไว้ในใจโดยแยบคาย ปราโมทย์ย่อมเกิด

ปีติย่อมเกิดแก่ผู้ปราโมทย์

กายของผู้มีใจกอปรด้วยปีติย่อมสงบ

ผู้มีกายสงบ ย่อมเสวยสุข

จิตของผู้มีสุขย่อมตั้งมั่น

ผู้มีจิตตั้งมั่น ย่อมรู้เห็นตามเป็นจริง

ผู้รู้เห็นตามเป็นจริง ตนเองย่อมหน่าย

เมื่อหน่าย ย่อมคลายกำหนด

เพราะคลายกำหนดย่อมหลุดพ้น

ธรรม ๙ อย่างเหล่านี้มีอุปการะมาก

พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๑ สุตตันตปิฎกที่ ๓ ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค

" แสงทองแห่งรุ่งอรุณ เจ้าจงสถิตย์อยู่ทางเบื้องซ้าย
สีดำแห่งย่ำค่ำ เจ้าจงปรากฏอยู่ในเบื้องขวา
ข้าฯ หัวใจสามัญ คือผู้เป็นประธาน
เราจะเปิดประชุมร่วมกัน ตลอดทุกเวลานาที
...แต่กาลนี้ สีดำแห่งย่ำค่ำไม่มา
แสงทองแห่งรุ่งอรุณ หลบลิ้นหนีหน้า
ข้าฯ หัวใจสามัญ พลันส่งบลง "

ผองธรรม ผองไท